

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2018/2019

Destinace (země, místo): Budyšín, Německo

Jméno, příjmení: Mgr. Jan Breindl

Oproti ostatním destinacím, v nichž působí čeští učitelé u krajanů, je Budyšín specifický v tom, že zde nežije česká krajanská komunita v pravém slova smyslu. Výuka češtiny je zde orientována primárně (nikoli však výlučně) na Lužické Srby, kteří jsou historicky, jazykově i kulturně s českým prostředím velmi úzce provázáni.

Ve školním roce 2018/19 probíhala výuka češtiny na šesti základních školách u dětí v rozmezí 2. až 4. třídy. Na ZŠ v Chrósčicích se hodin češtiny účastnily celé třídy v rámci běžného školního rozvrhu, celkem 48 dětí. Na dalších čtyřech školách (Radwor, Ralbicy, Pančicy – Kukow, Worklecy) se čeština vyučovala jako nepovinný předmět pro přihlášené zájemce, a to buď po obědě, nebo ráno před začátkem vyučování. Na těchto čtyřech školách se češtinu učilo celkem přibližně 40 dětí (počty v průběhu školního roku mírně kolísaly). Na Srbské základní škole v Budyšíně se čeština vyučovala v krátkých (sedmitýdenních) turnusech, v nichž se během školního roku prostřídalo okolo 110 dětí.

V uplynulém školním roce se podařilo pokrýt (tou či onou formou) všechny lužickosrbské základní školy v regionu. Zatím se však nepodařilo najít způsob, jak zařídit výuku češtiny na vyšších školách (Oberchule, od 5. ročníku výše).

Celoroční kurz češtiny pro dospělé probíhal ve třech, později ve dvou skupinách, a to v Budyšíně a v Chrósčicích, celkem 18 lidí. V týdnu bezprostředně před začátkem školního roku proběhl rovněž v Chrósčicích týdenní intenzivní kurz češtiny za účasti 13 osob.

Pojetí samotné výuky vždy vychází z jazykové situace konkrétní skupiny, zejména s ohledem na znalost hornolužické srbštiny, jež osvojování češtiny zásadně usnadňuje. Důležitou součástí výuky u dětí (ale částečně i u dospělých) jsou české a moravské lidové písničky, které jsou v místní komunitě běžně známé. Jejich texty mohou sloužit jako východisko k výkladu a osvojení různých jazykových jevů, kromě toho je možné zařadit zpěv českých písní do programu vánočních koncertů a jiných veřejných vystoupení organizovaných školami.

Z učebnic nejčastěji využívám řadu Domino a Můj první pracovní sešit z ČJ od Anny Flanderkové, s ohledem na specifika místní komunity však nikoli zcela soustavně (většina učebních materiálů pro malé cizince je uzpůsobena zejména situaci malých Ukrajinců či Vietnamců, kteří se potřebují zorientovat v české škole). Do

výuky se snažím pravidelně zařazovat i literární texty, nejčastěji „Povídání o pejskovi a kočičce“ Josefa Čapka, „Fimfárum“ Jana Wericha a „Puntíkáři“ od Miloše Kratochvíla. U dospělých s pokročilejší znalostí češtiny využívám autentický jazykový materiál – zpravodajství, publicistiku, filmy, seriály, populární hudba apod. Je-li k tomu vhodná příležitost, zařazuji do výuky také některé hry (*Activity, Brainbox, Koncept, Story Cubes*).

Kromě běžné výuky jsem spolupracoval i při organizaci školních akcí, jako byly návštěvy partnerských škol z Česka (Budyšín – Jablonec nad Nisou, Ralbicy – Mělník) nebo mezinárodní projekt *Homo et regio*.

Spolupráce s místní komunitou funguje velmi dobře. Podporu při práci mi poskytuje Jazykové centrum WITAJ, a to jak ve formálních záležitostech (komunikace se školami, administrativa, proplácení jízdného), tak v čemkoli dalším (konzultace, nestandardní tisky, zapůjčování výukových pomůcek apod.). Také u ostatních místních institucí jsem měl vždy dveře otevřené, ať už se jednalo o divadlo (kostýmy na Mikuláše) či farnost (poskytnutí prostor pro intenzivní kurz češtiny). Na druhé straně jsem také ku pomoci, když někdo potřebuje pomoci v nějakých českých záležitostech – vedení korespondence, organizace společných akcí s českými partnery, překlady, tlumočení. Kromě několika drobných záležitostí se jednalo o přednášku Jurije Łuscanského *T. G. Masaryk a Lužičtí Srbové* v Krajské vědecké knihovně v Liberci 19. září 2018 a návštěva českého pěveckého *Svatobor* v Lužici včetně vystoupení v rámci letního koncerte srbského sboru *Meja* v Radworu 30. června 2019.

Podmínky pro výuku jsou velmi dobré, pro výuku dospělých v Budyšíně je k dispozici seminární místnost Srbského domu, v ostatních případech mám k dispozici školní učebny, ve většině případů je možnost výběru, a to i učeben pro hudební, výtvarnou či dramatickou výchovu. Pokud jde o učebnice a další pomůcky: mám k dispozici fond pomůcek od DZS, v případě potřeby je možné jej doplnit, nicméně řadu pomůcek je možné obstarat na místě – v Jazykovém centru WITAJ, část pomůcek mají i samotné školy. Ve všech školách a navíc ještě ve WITAJ centru mám bezproblémovou možnost tisku a kopírování.

Jistým úskalím je snad jen nutnost pendlovat mezi jednotlivými místy výuky, což mě tlačí do pozice jakéhosi „létajícího profesora“ a komplikuje to realizaci aktivit, které vyžadují větší součinnost (příprava veřejných vystoupení, účast ve výtvarných soutěžích apod.).